

Televerket i Arvidsjaur

Televerkshuset, Stationsgatan 1955.

Gamla Televerket i Arvidsjaur fungerade som en viktig del av telekommunikationsinfrastrukturen, i området, mellan 1933 och 1966.

Under denna period bidrog det till utvecklingen av kommunikationer och var en central punkt för både telefoni och senare radioverksamhet. Televerket var en statlig institution som ansvarade för telefont nätet, och förbättrade kontaktmöjligheterna i den norrländska regionen.

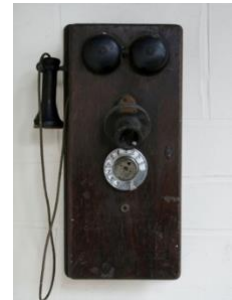
Gerda Lindahl sitter i sitt rum i 'Sparbankshuset' på Storgatan i Arvidsjaur. Gerda var född på 1890-talet och arbetade som telefonstationsföreståndarinna. Telefonstationen var vid denna tid i Sparbankshuset. Gerda skötte växeln ensam och arbetade mellan kl 8-19. Växeln var stängd under natten.

- I början av 1940-talet fanns det 37 abonnenter i Arvidsjaurns samhälle och ungefär lika många i övrigt i kommun.

Det var relativt dyrt att skaffa en telefon i början av 1900-talet, både i Sverige i allmänhet och i Arvidsjaur specifikt. De tidiga telefonerna var ofta dyra och kom i en kraftig konstruktion, vilket också bidrog till kostnaderna. Det krävdes dessutom manuell hantering av samtal genom operatörer, vilket innebar ännu fler kostnader i drift.

Telefonen sågs som lyx under denna tid. Ett tecken på status och välstånd för många att ha telefon i hemmet vilket gjorde att den oftast var reserverad för mer välbeställda hushåll eller företag. Med tiden när teknologin utvecklades och fler telefoncentraler byggdes sjönk kostnaderna för både installation och abonnemang.

Tv: Eugen och Sören Modig, telearbete mellan Moskosel och Ljusträsk. Ca 1957. Telearbetarna Eugen Modig och sonen Sören Modig kämpar med snömassorna för att sätta upp de stolpar som fraktats dit på sommaren och legat begravda under två meter snö.

Efter 1966 genomgick Televerket en omfattande förändring. Först och främst avskaffades monoopolet på telefonin i Sverige, vilket ledde till att marknaden öppnades för privata aktörer. 1973 blev Televerket omvandlat till ett aktiebolag och fick namnet Televerket AB.

Under 1980-talet fortsatte företaget att utveckla ny teknik, inklusive digital telefoni och

mobiltelefoni. Det ledde också till att Televerket blev en ledande aktör inom telekom, som senare privatiserades helt under 1990-talet. År 1993 bytte företaget namn till Telia, och i dag är Telia en av de största telekommunikationsleverantörerna i Sverige och Norden.

Det gamla Televerket får i dag betraktas som en viktig del av Sveriges telehistorik, där det fortfarande finns kvar minnen av dess bidrag till landets kommunikationsutveckling. I Arvidsjaur har byggnader och anläggningar som en gång tillhörde Televerket ofta fått nya

användningar, medan det historiska arvet fortsatt att påminna om tiden då Televerket var en central institution.

Telegrafstationen i Arvidsjaur, 1950-tal. Foto Norran.

Lite historik:

- **1880-talet:** De första telefonlinjerna drogs i Sverige, och även i Arvidsjaur påbörjades experimenteringar med telefonkommunikation. Det dröjde dock flera år innan en permanent telefonlösning etablerades.

- **1930-talet:** Telefonverket etablerade sig och började uppgradera infrastruktur i hela Sverige. Arvidsjaur fick en mer pålitlig telefoncentral vilket ökade antalet

abonnenter och gjorde det möjligt för fler invånare att kommunicera direkt med varandra.

- **1940- och 1950-talet:** Under efterkrigstiden genomförde Televerket omfattande utbyggnader av telefont nätet. I Arvidsjaur byggdes nya telefoncentraler för att möta den växande efterfrågan på service. Centralerna började även automatiseras, vilket effektiviserade samtalen.

- **1980-talet:** Mobiltelefonin började få fäste i Sverige, och Arvidsjaur var inget undantag. Första generationens mobiltelefoner gjorde det möjligt för invånarna att kommunicera även när de var på språng, vilket revolutionerade sättet att kommunicera på.

- **1990-talet:** Med den snabba utvecklingen av digital teknik började Arvidsjaur få tillgång till ISDN-uppkoppling och senare bredband. Detta var ett betydelsefullt steg mot den moderna kommunikationen vi har idag.

- **2000-talet:** Utbyggnaden av både mobilnät och bredband har gjort att även avlägsna områden i Arvidsjaur kommun har fått bättre tillgång till internet och mobilkommunikation. Detta har också haft en stor betydelse för näringslivet och för människor som bor och arbetar i regionen.

- **Senaste åren:** Arvidsjaur fortsätter att utveckla sin kommunikationsinfrastruktur, med fokus på att erbjuda högkvalitativa bredbandstjänster, vilket är viktigt för utbildning, arbete och samhällsservice.

Dessa specifika händelser visar hur telefonin har utvecklats och anpassats i Arvidsjaur över tid. Varje steg har bidragit till en mer sammanlänkad och tillgänglig kommunikation för invånarna.

Televerket i Arvidsjaur byggdes i början av 1950-talet. Där fanns bl.a. telefonväxel och telegrafkommisariaten hade sitt tjänsterum. I angränsad lokal fanns väntrum telefonhytter och telegramrum.

I markplan hade telearbetare sina lokaler. Byggnaden såldes till Aptions fastigheter som bland annat hyrt ut till Telia och dataföretag. Huset såldes 2001 till Bo Bra fastigheter.

Rikstelefon i Adolfström får besök från Televerket i Arvidsjaur. Foto NV apr 1955.

*Ibland var Televerkets
telefonstolpar i vägen,
utanför vägen... Arvidsjaur
1955.*

*Inger Persson visar
förstörda kablar i
allmänhetens rum på
Televerket.*

Th: Fred Granström och telefonisten Andrea Boström, Gråträsk. Foto NV 50tal.

T.h: Eva Wikström, telefonstationen i Moskosel, 1914.

Israel och Lina Westerberg, föreståndare för telefonväxeln i Grundträsk fram till 1968. Foto Norran.

Karin Granberg, telefonist, Arvidsjaur -50 tal.

Th: Agda Renberg vid Vuotners telefonväxel, 1968.

Trådradiostationen i Glommersträsk 1957. Telefonist Helga Andersson skötte trådradion som kom i slutet av 1940-talet. Den förmedlade två radioprogram.

Televerkets julfest, Foto Norran dec 1959.

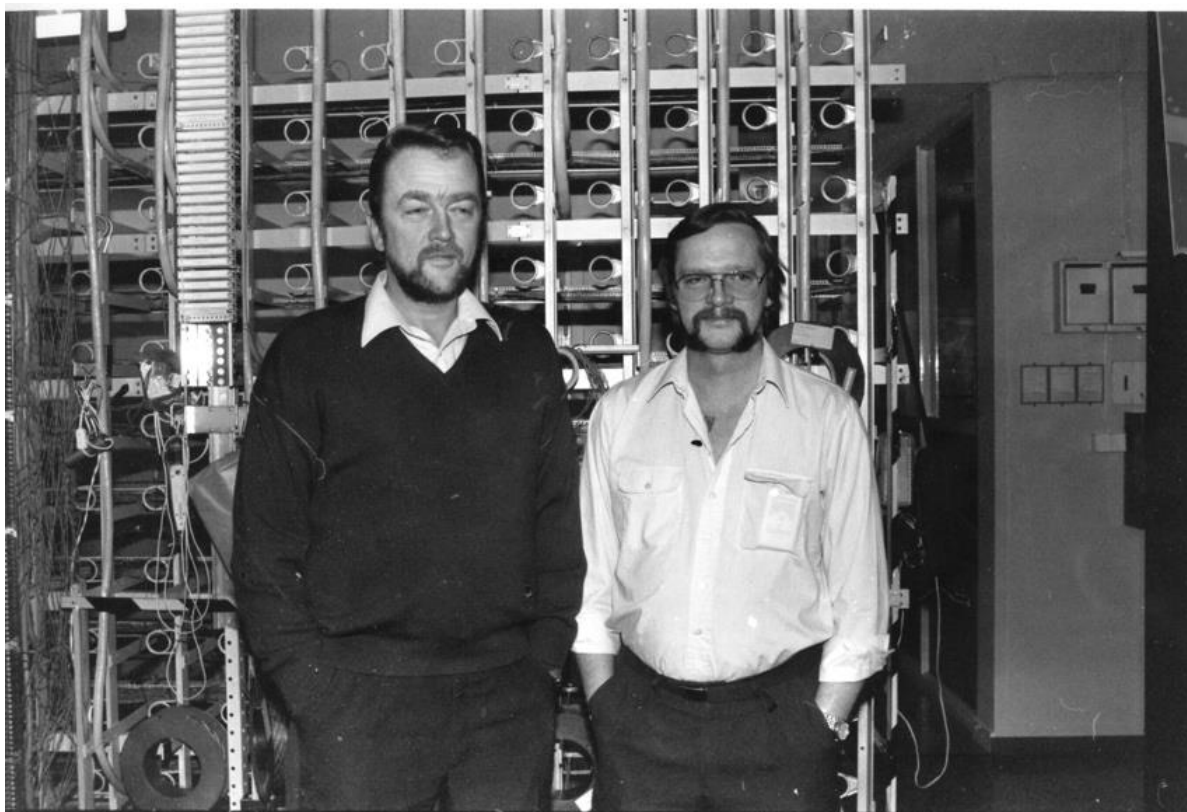

*Ute i ur och skur.
Telestolpar
rasade i
Backåker.
Foto NV,
dec 1956.*

Stor gatuombyggnad i slutet av 1950-talet. Trottoarer längs Stationsgatan under byggnad. Till vänster: Steinvalls och gamla Föreningshuset på kvarteret Lommen. Till höger skymtar Televerket och längre ner på samma sida Tempohuset (2025: kafé Tant Sveas), på kvarteret Bofinken.

Rune Grankvist, Arvidsjaur och Sven-Erik Renberg, Abborrträsk, arbetade på Televerket. Nedläggning skedde i etapper men 1998 stängdes den sista förbindelsen som hade med markbunden telefoni att göra. Rune var även under en längre tid kommunfullmäktiges ordförande. Foto Norran.

Sista arbetsdagen på telegrafan i Arvidsjaur 25/9 1969.

Från 1969 kopplades alla samtal automatiskt och inte manuellt. Arjeplog var 1972 den sista kommunen som automatiserades i Sverige. Närmast kameran: telefonist Kerstin Lundström, gift Persson, Elise Lilja, född Vikström. Fotografen Marianne Olofsson dokumenterade sista dagen på sin arbetsplats. Det som ser ut som en lampa som hänger ner från taket är en mikrofon. När ett samtal hade kopplats till en telefonhytt drogs mikrofonen ner och telefonisten meddelade den som beställt samtalet att det var klart att lyfta telefonluren.

Berndt Berglund, klättrar med stolpskor uppför telefonstolpe.

Foto Norran -50 tal.

I modern tid har gamla Televerkshuset hunnit byta namn flera gånger; Teliä, restaurang Stalo, Rolles Krog, Hedberg Food on Fire...

// Sammanställt av Kent Norberg